

DELAVSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

Št. 108.

V Ljubljani, petek 14. maja 1926.

Leto I.

O vzrokih premogovne krize in brezposelnosti.

I.

Ogromna stavka angleških rudarjev je obrnila znova pozornost sveta na eno najresnejših problemov povezanega svetovnega gospodarstva: na težko krizo v premogovni industriji. Ta kriza ne pretresa samo angleško gospodarstvo, ona vznemirja tudi Nemčijo, vznemirja Francijo, sega globoko v gospodarske probleme mlade češkoslovaške republike, sploh vseh držav z več ali manj razvito premogovno industrijo. To vprašanje se tiče močno tudi jugoslovenske države, se tiče zlasti Slovenije, njene gospodarstva in njenega delavstva, ker leže tukaj veliki rudokopi Trboveljske družbe. Je torej velike važnosti tudi za nas, da se поблиže spoznamo z glavnimi vzroki in pojavi te krize.

Preden preidemo na vprašanje premogovne krize v naši državi, ogledimo si najprej predmetni položaj po svetu. Anglija in Nemčija sta do svetovne vojne vladale svet gospodarsko in lahko rečemo tudi politično.

Njuna ogromna gospodarska moč je temeljila na premogu, na železu in na pari. Danes pa prevzemajo veleindustrijske severno ameriške države bolj in bolj nase to vodilno gospodarsko vlogo. Njihova gospodarska premoč pa bazira v glavnem na petroleju in na elektriki. Javnost si more le težko predstavljati globokosegajoče vsakovrstne gospodarske prevrate, ki jih je povzročilo v evropskem industrijskem življenju izpodbijanje premoga po petroleju in elektriki. Uprav te dalekosežne izpremembe povzročajo v glavnem hudo rudarsko brezposelnost ter pripravljajo tudi nove radikalne prevrate v razdelitvi človeškega dela. Zadnje stoletje je bilo posvečeno najprej izpopolnitvi tehnike, strojev in orodja; skušalo se je na to tudi izpopolniti izrabljanja človeških sil potom analize in ekonomiziranja človeške produktivne moči po znanem Taylorevem in Fordovem sistemu, in to baš v času, ko se je začelo v industrijski produkciji tehniki vporabljanje v vedno večji množini namesto samega premoga tudi petrolej in vodne sile. Naravno, da je to moralo povzročiti, med drugim, tudi vedno težjo skoro trajno brezposelnost. Kako globoko segajo v vso evropsko gospodarsko življenje, v naše jugoslovensko in slovensko prav tako! — te gospodarske in produktijske izpremembe se lahko takoj nazorno uverimo, ako si predočimo, da je znašala l. 1913 celotna produkcija premoga na svetu 1340 milijonov ton, leta 1923 pa 1339 milijonov ton, torej približno isto toliko, kakor pred desetimi leti, dasi se je medtem splošna industrijska produkcija silno povečala in po-intenzificirala. **Produkcija petroleja pa je v tem času narasla od 52 na 140 milijonov ton!** Leta 1911 je bilo v vsem svetovnem gospodarstvu

motorjev za 75 milijonov konjskih sil; od teh je bilo parnih motorjev za 60 milijonov konjskih sil, motorjev na vodno silo pa samo za 7 do 8 milijonov konjskih sil. Leta 1921 je bilo parnih motorjev za 80 milijonov, motorjev na vodno silo pa za 23 milijonov konjskih sil! Te številke govore dovolj zgovorno, dasi se nanašajo šele na začetno dobo te nove gospodarske razvojne faze. Premogovna produkcija je ostala skoro neizpremenjena v času, ko se je petrolejska produkcija potrojila. **Število konjskih sil pri parnih motorjih je naraslo v omenjeni dobi le za 25 odstotkov, medtem, ko je naraslo število konjskih sil z električnim pogonom za 300 odstotkov!**

Ta tehnični preobrat je pa obenem tudi geografski: Premog in para tvorita poglaviti del evropskega gospodarstva, motorji na petrolejski ali električni pogon so pa, če ne izključno, vendar pretežno ameriškega izvora. Težišče svetovnega gospodarstva se s tem premika iz Evrope v Ameriko, kar ima zopet za naše v glavnem na premogu zgrajeno gospodarstvo usodopolne posledice, katere bradko oboti zlasti evropsko delavstvo, ker mora evropska industrija vsled zmanjšanja odjema zmanjševati svoje obrate, odpustiti delavce, itd.

Nemška in angleška premogovna industrija hira vsled tega že nekaj let, pa ne samo angleška in nemška premogovna industrija; v vseh državah je iz navedenih razlogov bolj in bolj v krizi.

Upoštevati moramo namreč še to, da je premoga, vzlic temu, da se ga manj producira, povsod dosti, da imamo zadnja leta takorekoč stalno nadprodukcijo, in to pri nas, kakor tudi v ostalih državah. Premoga se v Evropi producira še vedno mnogo več, kakor se ga konsumira. To ustvarja na trgovskem delovnem premogovnem trgu neprestane težave, povzroča še večjo brezposelnost, kršenje delovnih dni itd. Ta položaj tudi ni enak v vseh državah obenem. Zdaj je ta država, ki ima preveč premoga, zdaj ona; zdaj se krčijo obrati tu, zdaj tam; malokdaj in malokdaj se pa vpostavlja, po prestani najhujši krizi, v prejšnjem polnem produktijskem obsegu. V Nemčiji se je za časa inflacijske politike in industrijskega zastojanja nagomladilo toliko premoga, da je mogel ta premog, tudi z ozirom na ceno, močno konkurirati z angleškim premogom celo tam, kjer je bil angleški premog od nekdanj absolutni gospodar tržišča. Tedanja nemška premogovna nadprodukcija je izzvala precejšno krizo celo v francoskih premogovnikih, dasi služijo ti večinoma le domači francoski industriji, ki je v polnem razvoju. Ta nadprodukcija ogroža še danes ves svetovni premogovni trg.

Obenem pa imajo vse ostale države s premogovno industrijo nadprodukcijo premoga; to vstvarja vedno srditejšo konkurenco, ki bazira v glavnem na tem, da se premog prodaja po čim nižji ceni. Da se omogoči najskrajnejše znižanje

Splošna stavka na Angleškem ukinjena.

RUDARJI STAVKAJO DALJE. — POGAJANJA Z RUDARJI.

London, 13. maja. Svet strokovnih organizacij je včeraj odredil, da se splošna stavka ukine. Rudarji, ki so jih podjetniki izprli, stavkajo dalje.

V spodnji zbornici je izjavil Baldwin, da se je včeraj zjutraj zglasil pri njem svet delavskih strokovnih organizacij in mu sporočil, da je sklenil ukiniti splošno stavko. Ministrski predsednik je izjavil dalje, da bodo sam in njegovi kolegi ministri storili vse, v svrhu obnove pogajanja rudarstva.

NE ZMAGOVALCEV NE PREMAGANCEV.

London, 13. maja. „Arbeiter Zeitung“ javlja iz Londona, da se je solidarnostna stavka delavstva odredila na način, da ni ne zmagovalcev ne premagancev. Ukinitve stavke se je izvedla na formuli, ki je bila neoficijelno že dogovorjena s Herbertom Samuelom, ki pa zagotavlja rudarjem za bližnjo bodočnost dotedanje življenske razmere razmotrivanje splošnih razmer v rudarstvu. Vsekakor pa bo še premagati marsikatero težkočo; zakaj nadejati se je, da bodo nekateri voditelji podjetnikov kakor tudi rudarjev nasprotovali tem predlogom. Tako še ni rešeno vprašanje stavkokazov, ki jih bodo strokovne organizacije preganjale, podjetniki pa ščitili. Najbrže pa bo prišlo do mirnega sporazuma, ki bo obojestransko preganjanje stavkokazov na eni, organizacijskih zaupnikov na drugi strani, izključeval.

PREDLOG SPORAZUMA.

London, 13. maja. Predlog za pogajanja z rudarji, ki ga je predložil predsednik premogovne komisije Samuel, obsega naslednje glavne točke:

PAŠIČ ŽE OKLEVA.

Belgrad, 14. maja. Politična situacija je izigrala tudi Pašića in korupcijske razprave, ki bodo zlasti obdelavale Radeta, so ga neljubo dirnile. Sedaj je že pripravljen pristati na vse možnosti, ki bi enventuelno nudile izhod iz mučne situacije.

BOJI V MAROKU.

Pariz, 13. maja. Po poročilih iz Rabata in Melille so francoske čete prodrle 10 do 12 km daleč na rifsko ozemlje.

VOJAŠKA VSTAJA NA POLJSKEM.

Varšava, 13. maja. Po mestnih ulicah in kavarnah so danes raznašali številne letake z napisi: Ne pustimo okraštati Poljske! Živel Pilsudski! Po mestu so se prirejale de-

1. Vladi se priporoča, da plačuje rudniške subvencije tako dolgo, da se doseže končna ureditev.

2. Dosedanji sistem pogodb med rudarji in podjetniki se ni obnesel. Namesto njega naj se osnuje paritetni deželni mezdni odbor, ki ima pravico končno odločati.

3. Zagotovilo, da se mora izvesti neorganizacija rudarstva zakonito, se obnovi.

Ustanovi naj se odbor, v katerem naj bodo zastopani rudarji, ki bo dodeljen vladi pri tej zakonodaji kot posvetovalni organ.

Ko se doseže edinost o teh točkah, naj se sklene tarifna pogodba, ki obsega v posameznem tele določbe.

Določiti naj se splošna najnižja mezda.

V rudarstvu naj se ne namešča novih delavcev.

Ker bo treba rudarje pri nerentabilnih rudnikih, pošiljati v druge kraje, se naproša vlado za ta slučaj za finančno podporo.

Enako naj vlada podpira rudarje, ki bodo trpeli zaradi reorganizacije rudništva.

Na podlagi tega predloga za pogajanja je svet strokovnih organizacij ukinil splošno stavko in se izrekel za pogajanja.

RUDARJI HOČEJO VZTRAJATI V STAVKI.

London, 13. maja. Tajnik rudarske zveze Cook je izjavil, da obžaluje, da niso rudarji imeli prilike izjaviti se o pogojih za ukinitve splošne stavke in o pogajanjih med rudniki in rudarji. Očividno pomeni dogovor znižanje mezd. Rudarji bodo pa o stavki in pogajanjih še sami sklepali in ni nikakršne gotovosti, da stavka neha že v nekaj dneh.

monstracije za Pilsudskega in proti Witosu. Redakcija lista, ki je objavil vest, da se bo uvedlo postopanje proti Pilsudskemu je morala policiji zastražiti.

Varšava, 13. maja. Nek generalu Pilsudskemu blizu stoječ list je objavil vest, da je nocoj večja tolpa obkolila vilo, kjer stanuje general Pilsudski.

Varšava, 13. maja. O vojaškem uporu poročajo še sledeče: Štiri maršali Pilsudskemu udani polki s 2000 do 2500 možmi so se uprli vladi in so marširali proti glavnemu mestu. Prišli so do predmestja Prage. Mest med Varšavo in Prago je zaprt in ga stražijo vladni udane čete. Državni predsednik in maršal Pilsudski se pogajata, ga prepričata meščansko vojsko. Položaj je zelo resen.

cen, opremljajo obrate z najmodernejšimi in najizdatnejšimi stroji in pripravami ter skušajo znižati režijske stroške na skrajni minimum. Pri tem se zopet reducira število zaposlenih, znižujejo plače in se dela na podaljšanju delovnega časa, da se toliko več producira z manj-

šimi stroški ter s tem konkurira na premogovnem trgu.

Ze iz tega je torej razvidno, kako resno in težko in komplicirano je to vprašanje. Navedli pa smo doslej le nekaj drastičnih momentov. Vmes so še druge težke stvari. V prihodnjem članku bomo nadaljevali.

Svetovno
znano

FOX

čistilo je za čevlje
vendar najboljše.

PRIČETEK KORUPCIJSKE DEBATE.

Belgrad, 14. maja. Danes se prične debata o znanih nečutih korupcijah in vidi se, da je Pašić popolnoma omajan, ker se ne more več izogniti razpravi. Ves položaj je momentano odvisen od Radića, ki se še ni izjavil. Bajce zahteva strankarske koncesije kot pogoj za kompromis korupcijske debate. Bajce zahteva tudi odstranitev ministra Nikića, da minister Trifunović zasliši pritožbam drž. podtajnika Pasarića in da se sprejme v razne urade več radićevskih uradnikov.

PROCES STOJADINOVIĆ PROTI RADE PAŠIĆU.

Belgrad, 13. maja. V sredo dopoldne in popoldne se je vršila razprava o tožbi Dragiša Stojadinovića proti Rade Pašiću. Rade Pašić je odsoten v inozemstvu ter so ga zastopali odvetniki Martinac oče in sin in Sava povlović. Stojadinovića pa sta zastopala odvetnika Grebenc in Vasić. Ves dan so se zasliševale priče in govorili odvetniki. Za ta proces vlada izredno veliko zanimanje. Razpravi je prisostvovalo mnogo ljudi. To je bila tretja razprava v tej tožbi, ki se je dosedaj vedno odlagala.

DEMISIJA NEMŠKE VLADE.

Berlin, 13. maja. V nemškem državnem zboru se je vršila dva dni razprava o interpelaciji socialnih demokratov glede naredbe o državni zastavi. Pri glasovanju o zaupnici vlade je glasovalo 424 poslancev, in sicer 144 za zaupnico, 176 za nezauupnico, 103 so se glasovanja vzdržali. Vlada je imela takoj nato sejo ter sklenila demisijo. Glasovanje je bilo naperjeno v prvi vrsti proti kanclerju dr. Luthru, ker je forsiral izpremembo republikanske državne zastave ter vsaj on moral iz kabineta.

Delavstvo ob Cankarjevem grobu.

Včeraj ob 10. uri dopoldne se je zbralo na pokopališču ob grobu Ivan Cankarja lepo število delavstva ter počastilo ob petdesetletnici njegovega rojstva spomin umetnika pisatelja, ki je ustvarjal svoje umetnine z dušo trpečega človeštva, s tem, da je položilo venec na grob.

V vznesenih nagovorih sta počastila spomin pokojnika s. dr. H. Tumma in s. B. Kreft. Prvi govornik se je ozrl v prijetnem govoru na njegovo blago čutnost in plemenitost srca, drugi na pomen in duh njegovih del.

Počastčenje najboljšega socialnega pisatelja se je izvršilo ob največji iskrenosti udeležencev.

Slava njegovemu spominu!

Naše časopisje.

Stara je resnica, da je delavstvu v boju za osvoboditev iz kapitalistične sužnosti časopisje najvažnejše orožje. Toda nekatere stare resnice se morajo neprenehoma ponavljati, kajti od spoznanja do uveljavljanja je dolga pot. Resnice, od katerih je odvisna končna zmaga delavstva, pa ne smejo ostati na papirju, ampak* morejo dobiti kri in meso in dokler se to ne izvrši popolnoma, se morajo trobiti in ponavljati.

Vprašanje socialističnega časopisja je tesno združeno s socializmom samim. Začetek teh vprašanj je ta:

Ali je brez socializma sploh mogoča rešitev delavstva?

Zaveden delavec, ki pozna svoj položaj v človeški družbi, bo na to odgovoril jasno in odločno: Ne! Socializem je pogoj delavske rešitve; dokler je človeška družba kapitalistična, se lahko izpreminjajo oblike delavčevega življenja, ampak ne more se končati njegovo trpljenje. Ljudje imajo na zemlji dva svetova. V enem so ti, ki so med seboj razdelili bogastvo, da jim nosi obresti, ne da bi jim bilo treba truda in skrbi; v drugem so oni, ki nimajo nič drugega kakor svoje delavno moč in jo morajo žrtvovati, da ustvarjajo drugim nova bogastva, sami na sebi pa komaj za silo ohranijo borno življenje.

Ker imajo kapitalisti gospodarsko vlado, imajo tudi politično. Zakaj politične razmere niso nič drugega, kakor zunanji izraz gospodarskih razmer. Dokler je delavec suženj v tovarni, v premogokopu, na lokomotivi, je tudi suženj v državi, v deželi, v občini. Politična osvoboditev je odvisna od gospodarske.

Če nam je pa vse to znano, tedaj ne smemo kakor topi fatalisti čakati, da se enkrat morda po bogve kakšnih čudežnih potih zruši kapitalistični sistem in zasede nad njegovimi razvalinami solnce socializma. Spomniti se moramo, da je vsak uspeh v človeškem življenju odvisen od moči. Potrpežljivost in golo upanje še ni rodilo nobene zmage; odločevala je vedno moč.

Kapitalizem ne vlada »po milosti božji«, temveč po milosti svoje sile. In vladal bo, dokler se ne izkaže, da je proletarijat močnejši. Nikjer ni zapisano, kdaj da vrže delavstvo kapitalističnega malika ob tla; ampak brez koledarjev in preročanstev je gotovo, da bo konec zlatega teleta tisti hip, ko bo delavska moč večja od kapitalistične.

Kapitalizem brani svoje pozicije, kakor jih le more braniti. Delavstvo jih mora torej naskakovati. A s praznimi rokami to ne gre. Dan na dan, uro za uro mora delavstvo zbirati svoje moči, mora brusiti svoje orožje, da more potiskati kapitalizem danes iz ene, jutri iz druge pozicije. Kjerkoli zasči nasprotnika, ga mora prijeti. Na vsako polje mu mora slediti, vsako utrdbo mu mora naskočiti. Kapitalizem gospoduje v fabriki, v plavžu, na

stavbi, v rudniku, v kurilnici, na morju. Strokovno mora delavstvo voditi boj proti tej sili. Kapitalizem vlada na trgu; produkte, ki mu jih je izdelal delavec, prodaja delaven in si računa velikanske dobičke. Na polju konzuma mu mora delavstvo prikrajšati izkoriščevalne profite. Kapitalizem si lasti duševne moči in člači ljudstvo v nevednost, pot do znanja in spoznanja si morajo odpirati množice. Kapitalizem se je vtaboril v zakonodajnih zborih, v državnih in oblastnih parlamentih, v občinskih zastopih; politično mu mora stopiti delavsko ljudstvo nasproti, da mu izvije zakonodajno moč iz rok.

Za vse te boje pa potrebuje delavstvo orožja in kapitalizem sam mu je pokazal, kje ga najde.

Organizirati se mora delavstvo. To spoznanje je vstalo iz njegove lastne misli. Strokovno, gospodarsko, kulturno, politično se organizira delavstvo in njegovi nasprotniki so se učili od njega, pa ga posnemajo. Na tem polju je proletarijat prekosil kapitaliste.

Toda organizacija je bojna formacija, ne pa še orožje. V boju pa ne more izhajati brez njega. In če hočemo vedeti, kakšno orožje je najmočnejše, nam ni treba nič drugega, kakor pogledati časopisje kapitalistov.

Velikanska je moč časopisja in kdorkoli se bojuje, jo je spoznal. Časopisje je izzvalo vojne in sklepalo mir; postavljalo in rušilo je vlade; pripravljalo je pot kapitalističnemu izkoriščanju in zapiralo je trge. Brez časopisja ne bi mogel kapitalizem živeti in vladati, kakor ne brez železnice in parobrodov, kakor ne brez brzojava in pošte, kakor ne brez borz in bank. Časopisje je njegov ščit in meč, njegov glasnik in prerok. S časopisjem vlada krepkeje kakor vladar z železom in škrlatom.

Odkar se je delavstvo začelo dramiti, spoznavati svoje naloge in zbirati svoje moči, ima pa kapitalistično časopisje še poseben namen: Zapeljevati ima ljudstvo, da bi se odvrnilo od svojih potreb in interesov, pa se vpreglo v službo kapitalističnih ciljev. Nobena zvijača ni preslaba, da je ne bi kapitalistično časopisje porabilo v ta namen. Tu pisari dolgovozne, mile članke o veri in o nebesih, o cerkvi in o papežu, da bi ljudstvo pozabilo na zemeljsko življenje in njegove naloge ter izgubilo izpred oči potrebo svojega, delavskega, protikapitalističnega boja. Tam poje navdušene himne narodnosti in slavospeve jeziku in razglašajo narodni boj, da se ne bi delavstvu zasvetilo, kako spretno potegne Nemeec Nemcu, Slovenec Slovencu kožo čez glavo, če more. Kjer se je začelo delavstvo zavedati, zmeša med sto laži eno resnično vest o socializmu, da bi tem lažje preslepilo delavce, češ, da je vsem slojem pravično. Danes se laska ljudstvu, jutri ga preslepi. Resnično služi le tistim, ki mu dajejo kruha: Protidelavskemu kapitalizmu.

Spričo vsega tega ne more ostati slepo slovensko delavstvo.

Razvoj našega časopisja do tiste stopnje, da bo kos meščanskemu, je pogoj delavskim uspehom in končni delavski zmagi. V svojem časopisju si mora delavstvo ustvariti tako orožje, ki se lahko uspešno vihti. Naše časopisje se mora tako izpopolniti, da bo lahko služilo vsem svojim namenom.

Zato pa je treba od strani vseh naših pristašev in vseh naših organizacij manj besed in več — dejanj!

Telefonski trust melje delavce in delavke za svoje velike dobičke.

V letu 1924. je bilo zaposlenih pri telefonskem trustu v Ameriki 110.000 delavcev. Njih povprečna mezda je znašala po 19.20 dolarjev. Zato so pa profiti telefonskega trusta ogromni. Ta skupni, nerazdeljeni dobiček z rezervami vred znaša 998.667.934, ali okrog pol drugega milijona dolarjev manj kot eno milijardo dolarjev. Tako pripoveduje poročilo telefonskega trusta, ki je bila priobčena v glasilu organizacije telefonskih delavcev International Brotherhood of Electrical Workers.

Ta štatistika vključuje družbe: American Telephone, Telegraph kompanijo, pošto korporacijo in 25 Bellovih telefonskih sindikatov križem dežele. Od tovarniških sindikatov, ki izdelujejo material kot n. pr. Western Electric, ni nobena vključena.

Vloženi kapital in premoženje znašajo 2.998.000.000 dolarjev. V letu 1924. je znašal čisti dobiček A. T. in T. K. 107.405.046 dolarjev, Bellovega sindikata pa 136.502.931 dolarjev. Skupaj 343.907.977 dolarjev. A. T. in T. K. korporacija računi Bellovim kompanijam 4 in pol odstotka od njih kosmatega dobička za vporabo njenih patentov. Dalje dovoljuje Western Electric kompaniji, da računi tem kompanijam za manjša dela visoke cene. Vsi stroški so pa odloženi na one ljudi, ki se poslužujejo telefona. Dasiravno se trustovi profiti množe, skuša trust v mnogih mestih povišati telefonske pristojbine. V Seattlu je mestna občina uvedla postopanje za zasežanje telefonskih drog in žic, ker telefonska družba obratuje telefonsko omrežje brez občinskega dovoljenja. V Bostonu se tudi bije bitka pri sodiščih. Poročilo iz leta 1925. dokazuje, da so se telefonske pristojbine podražile za 33 odstotkov v zadnjih desetih letih.

Ko je pa organizacija električarjev izdala poziv na svoje lokalne organizacije, da naj se izrazijo, kako se telefonski trust zadržuje napram delavcem, je dobila odgovor, da je trust proti delavskim unijam in se zelo upira plačevanju življenske mezde.

V DELAVSKE DOMOVE »DELAVSKE POLITIKO«!

Jack London:

Železna peta.

(Socialni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

I. H. P. je obdržal svoje zborovanje ta večer v San Francisco. To zborovanje se je sklicalo, da bi se posvetovali o primernih sredstvih za pobijanje javne amorale. Škof Morehouse je predsedoval. Bil je zelo nervozen; ko je stopil na govorniško tribuno sem razločno videla, kako so mu napeti živci. Zraven njega so sedeli škofje Dickinson, H. H. Jones, vodja etičnega oddelka na univerzi v Kaliforniji; gospa W. W. Hard, velika organizatorka dobrotelnosti, Filip Ward, ravnotako veliki filantrop in še nekateri manjši ljudje na polju morale in ljubezni do bližnjega.

Škof Morehouse vstane in začne nepričakovano:

„Peljal sem se skozi po ulicah mesta. Bil je večer. Tu in tam sem pogledaval skozi okna moje kočije. In naenkrat so se odprle moje oči, in vide lesem tam zunaj resničnost. Najprej sem zakril oči z rokami, da bi ne videl strašne slike; ali potem, v temi, me je vprašalo: Kaj storiti? Nekoliko pozneje me je vprašalo na drug način: Kaj bi rekel Odrašenik? In s tem vprašanjem me je objela velika svetloba in spoznal sem svojo dolžnost, kakor Savel na potu v Damask.“

Ukazal sem ustaviti. Stopil sem iz voza in pregovoril dve nesrečni ženi, naj sedeta k meni v voz. Ako je imel Jezus prav, potem sta bili obe nesrečnici moji sestri in edin up njunega očiščenja je ležal v moji ljubezni in skrbi.

Stanujem v enem iz prijetnih krajev San Francisco. Moja hiša stane stotisoč dolarjev in pohištvo, biblioteka in umetne zbirke so vredne še več. Gospodska hiša je to; ne, to je palača in mnogo je v njej služabnikov. Nisem znal, zakaj so palače pripravne. Mislim sem, da zato, da se v njih živi. Ali sedaj znam. Vzel sem obe ženski v ulice v svojo palačo in one ostanejo v njej. Hočem izpolniti vsak prostor v svoji palači s takimi sestrami, kakor sta bili omenjeni dve.“

Poslušalci so postajali vedno nemirnejši. Postajalo jim je vedno bolj neprijetno in obrazi tistih, ki so sedeli na tribuni, so kazali vedno večji strah in vedno večjo pobitost. In vstal je škof Dickinson in zbežal z izrazom nejevolje na obrazu iz dvorane. Ali škof Morehouse, ki je pozabil na vse, kar je okrog njega, in oči katerega so bile polne prikazni, je nadaljeval:

„O, sestre in bratje! V tem svojem postopku sem našel odstranitev vseh težkoč. Nisem vedel dosedaj, zakaj so kočije. Sedaj vem. Zato so, da se slabotni in bolni in starci vozijo v njih; zato so, da se izkaže čast onim, ki so zgubili čut sramu.“

Nisem vedel, zakaj so sezidane palače; ali sedaj sem našel, zakaj so koristne. Cerkvene palače naj bodo bolnice in šole za one, ki so krenili s poti in so v nevarnosti.“

Obmolnil je, prevzel docela in razburjen, iskajoč, kako bi najbolje podal zbranim svojo notranjost.

„Nisem pripravljen, ljubi bratje, da vam govorim o morali. Predolgo sem živel v sramoti in v licemerstvu, da bi mogel sedaj drugim pomagati; ali moj postopek z ženskami, mojimi sestrami, mi pravi, da je lahko najti pravo pot. Za tiste, ki verujejo v Jezusa in v njegov evangelij, ne more bit drugega razmerja med ljudmi, kakor ljubezen. Ljubezen sama je močnejša nego greh — močnejša nego smrt. Zato govorim k bogatim med vami, da je njih dolžnost storiti to, kar sem jaz storil. Vsak premožen med vami naj vzame v svojo hišo enega iz prave poti zaslega in naj ga upošteva kot brata ali kot sestro. In v San Francisco ne bo potrebno niti policije, niti sodnikov. Ječe se spremene v bolnišnice in složni izginejo z zločinci.“

Mi se moramo žrtvovati sami in ne samo svoj denar. Moramo narediti, kakor je naredil Kristus. To je poslanica cerkve. Daleč smo se umaknili od učenja Gospodovega. Postavili smo mesto Kristusa denar. Tu imam pesem, ki prina poveduje celo zgodbo. Naj jo prečitam. Zapisana je bila od neke blodne duše, ki pa je vendar jasno videla. Pesem naj se ne smatra kot napad na kavidela cerkev. To je napad na vse cerkve, na toliko cerkev. To je napad na vse cerkve, na pomp in sijaj vseh cerkva, ki so krenile stran s pota Gospodovega in se oddelile od svojih jagnjet.

(Dalje prih.)

Križem sveta.

Sovjetska Rusija prizna ameriška posojila. Maksim Litvinov, pomožni komisar za zunanje zadeve, je v svojem govoru pred centralnim izvršnim odborom dejal, da se odnosi med Sovjetsko Rusijo in Združenimi državami izboljšujejo in da se v kratkem doseže prijateljsko razmerje med obema velesilama. Litvinov je poročal o podpisu revidirane rapalske pogodbe med Rusijo in Nemčijo, in ko je opisal sedanje odnose med sovjetsko Unijo in raznimi deželami, je rekel: »Nad vsemi se dviga kolosalna moč Amerike. Poročila iz Amerike kažejo novo stališče, ki se pojavlja v kapitalističnih krogih glede sovjetske Rusije. Res je, da ameriška vlada se še ni ganila s svoje mrtve črte, toda obstoječa nasprotja niso velika. Pravijo nam, da naše priznanje Kerenskijevih dolgov je pogojno, ako hočemo imeti ameriško priznanje. Sovjetska vlada je že večkrat izjavila, da je pripravljena razpravljati o tej zadevi. Ako se ameriška vlada odloči za pogajanja glede principa našega priznanja ameriških posojil in če bo hotela upoštevati princip naših protiteritorijev, sem prepričan, da pogajanja dobro izpadajo.«

Policija napadla otroke v Passaicu. Dvatisoč otrok obojega spola — otroci tekstilnih delavcev, ki stavekajo že enajsti teden — je v soboto protestiralo proti policijski brutalnosti — in policija je odgovorila z navalom na otroke. Mali pohodniki so bili osuveni s količi in razpršeni; 25 oseb, med temi devet otrok, je bilo aretiranih. Voditelji stavke so takoj izjavili, da otroci stopijo v znak protesta v šolsko stavko po tem dogodku. Otroci so nosili ameriške zastave in protestne napise. Na čelu parade so bile tri matere, ki so pred seboj pehale vozičke z dojenčki. Protestni napisi v rokah otrok so bili med drugimi tudi sledeče vsebine: »Vi psi, vi morilec! V Passaicu umre 50 odstotkov več dece kot kjer drugje v New Jerseyju. Zakaj? Nočno delo mater jih ubija! Pomanjkanje hrane jih ubija! Nizke mezde ubijajo otroke! Vi jih ubijate!«

Zlatko Balaković se poroči z milijonarjo. Zlatko Balaković, jugoslovanski violinist, ki se je proslavil na mnogih koncertih v Ameriki, se je poročil dne 11. maja z miss Joyce Borden, hčerjo Johna Bordena, pokojnega čikaškega milijonarja in športista. Njegova vdova, ki zdaj stanuje v New Yorku, je naznanila zaroko svoje hčere in prav tako dan poroke. Poroka je bila v New Yorku, toda bolj privatna brez kakih večjih ceremonij. Miss Borden, Balakovićeva žena, je pred nekaj tedni prvič nastopila na newyorškem odru v angleški operi »The Immortal Hour«. Ženin je doma iz Zagreba.

Pričujočnost duha je pomagala draguljarju. Draguljar Isadore Benner in njegova 17-letna hči v New Yorku sta se pripravljala, da zapreta draguljarno. Tudi njegov pomočnik, Max Glaser, je pomagal zapirati prodajalno. V tem trenutku je pa vstopil tujec in rekel, da želi kupiti zapestno uro. Benner je šel k oknu, da vzame z nje ga več ur in jih pokaže poznemu kupcu. Tada je pa vstopil še en tujec in oba sta potegnili samokrese in jim rekla, da se naj zadržijo mirno, ako jim je življenje ljubo. Benner je pa udaril s pestjo po šipi v razloženem oknu, da so šipe zažvenketale po tleh in so pričeli prihajati ljudje od vseh strani, da vidijo, kaj se je zgodilo. Roparja sta jo urnih nog ubrala in nista imela časa vzeti s sabo zapestne ure.

Smrtonosno boksanje med slovenskimi fantiči. 17-letni Anton Korič in 20-letni John Anzič, oba iz Chicaga, sta se za šalo boksala v Anzičovi garaži. Anzič je padel na cementla tla tako silovito, da si je razbil glavo in še tisti dan umrl. Korič so zaprli.

Mehiški duhoven umorjen. Gregorio Esparagoza, znanega katoliškega misijonarja v Mehiki, intimnega prijatelja pokojnega generala Floresa, so zadnjič našli mrtvega v postelji. Rana dokazuje, da je bil zažaden.

Rojaka Polić in Vičić, oba iz Slovenije, sta zadnjič smrtno ponesrečila v kamnolomu v Lemontu v Ameriki. 25 drugih delavcev je po srečnem naključju ušlo smrti. Nesreča se je pri-

petila, ker se je prežgodaj užgal dinamit, ki je razstrelil 7000 ton težak hrib kamena. Delavci so uporabili 3200 funtov dinamita, katerega so nabasali v 21 lukenj. Kaj je povzročilo prežgodnjo razstrelbo, ne bo najbrž nikdar znano. Razstrelba je vrgla oba delavca visoko v zrak, nakar sta obležala v nezavesti. Domneva se, da je moral eden njiu stopiti na kapico vrhu luknje. Kamnolom je lastnina Consumers Co. Polić je stanoval v Argu, Vičić pa v Lemontu.

Zenska vlada v ilinoiski vasi. Zenske bodo vladale najmanj eno leto v Rivertonu, vasi, ki se nahaja sedem milj vzhodno od Springfielda v Ameriki. Zenska lista je pri volitvah 20. aprila zmagala na celi črti. Zenske, šest po številu, so kandidirale na program »reda in zakona« in obljubile, da zapro vse tihotapske pivnice. Vse so omožene, hvala bogu.

Sfinga je on, ni ona! Gizahova slova sfinga v Egiptu je moškega spola, ni ženskega. To je odkril profesor Bach, ki piše, da vse egiptovske sfinge so moškega spola. To je kontrast z grškimi sfingami, ki so bile ženske. Do tega zaključka je prišel na podlagi temeljitega proučevanja egiptovske mitologije. Na druge pritlikline se ni oziral.

Clemenceau zarubljen. Georges Clemenceau, bivši francoski premijer, ni plačal svojih davkov o pravem času in vsled tega je bil obveščen, da mora plačati 300 frankov kazni. Stari »Tiger« je bil jezen in je vse pozivnice za plačanje kazni prezrl. Zadnji teden je pa prišel policijski uradnik na njegov dom in mu zarubil kos pohištva, katerega je pa Clemenceau hitro odkupil. Pariški nacionalni listi se silno zgražajo radi tega postopanja napram »Tigru«.

83-letni starček poizkusil izvršiti samomor. V New Yorku je policija aretirala 83-letnega starčka Walter Chisholma in ga obtožila, da je nasil skrit revolver. Starček je namreč mislil izvršiti samomor s starim in velikim revolverjem, kakršnih ni naproday v nobeni prodajalni. Starček je seveda potreboval naboje, da nabije samokres. Ko je prišel v prodajalno in vprašal za naboje, je trgovec pozval policijo, ki je aretirala starčka. Chisholm je bil nekoč bogat. Bil je član borze več ko štideset let. Izgubil je svoje premoženje in zdaj je siromak. Na policiji je izpovedal, da se je naveličal živeti, ker nihče ne mara siromaka pod svojo streho. Taka je pač oskrba tudi za biveše kapitaliste v kapitalistični človeški družbi.

Riza-kan se je dal kronati za šaha. Riza-kan, bivši perzijski ministrski predsednik, ki se je dal pred nekaj meseci oklicati za kralja Perzije, je bil 25. aprila z velikim pompom kronan kot novi šah. Njegovo rodbinsko ime Pahlevi je zdaj ime novega šahovskega hlevarja. Njegova vlada je diktatorična.

Čudna lovska sreča. Bill Weber, predelavec v taborišču šumarjev v Centraliji (Severna Amerika) je stopal v mraku po poti, ki je vodila do malega parnega stroja, kjer so šumarji sekali drevje. Na potu je opazil, da je bilo listje potegneno v drevesno votlino. Misli je, da je zapuščeno medvedovo zimsko ležišče, pa je stopil bližje. Radovednost ga je gnala, da si ogleda medvedov breg. Stopil je notri, ko je pod sabo začutil, da se nekaj giblje. Prižgal je vžigalico in videl, da stoji na spečem medvedu. Udaril je s sekuro medveda po glavi in mu razklal glavo. Medved je tehtal sto petdeset funtov. To bi bilo nekaj celo za našega starega, strastnega lovca sodruga Udovča iz Sp. Šiške, ki ima vendar že precej lovskih prilik in junaštev za seboj!

Železniška nesreča v Španiji. Pet oseb je bil zadnjič ubitih in trideset ranjenih, ko sta trčila ekspresni in tovorni vlak. Med ubitimi je bivši španski poslanec in dva Francoza.

Kultura

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Petek, 14. maja: Jakob Ruda. Red F. Sobota, 15. maja: Ladja Tenacity, premiera. Izven.

Dnevne novice.

14. maj. Danes bi se moralo v nar. skupščini obravnavati vprašanje korupcije. Pa kakor je videti, se ta prešmentana korupcija še ne bo reševala s tisto temeljitostjo, kakor bi vsi želeli. Sicer je prav, da se stvar očisti najprej pri vladi in v parlamentu, dobro bi pa bilo, da bi se korupcija preganjala tudi drugod in sploh v vsem javnem življenju. Zakaj v objemu grde korupcije je danes skoro že vse. Toliko korupcije ni bilo menda niti v razpadajočem Rimu, niti v Franciji pred revolucijo. Pa so že zaradi tiste mere korupcije in že v tistih časih priklicali ljudje v ti dve deželi rdečega vrača. Pri nas pa vse mirno, dasi v korupciji že skoraj plavamo. Znači, da imamo Jugoslovenci res dobre živce. Vzlic temu pa želimo vendarle vsi, da bi se korupcija odpravila in zato smenjenja, da bi komisija za sestavo novega zakonika izvršila najprimernejše delo, ako bi izdala zakon, po katerem bi morali biti vsi korupcionisti na mah postavljeni pred preki sod. To bi bil v vsakem slučaju edini res modri zakon, ki bi ga lahko ta častitljiva komisija izdala.

Diktatura. Bojeviti, ognjevit in izraziti »Narod« se v svojem zadnjem uvodniku zopet ogreva za — diktaturo. Parlamentarizem da je v krizi, pravi. Zato, ker je v Belgradu in drugod toliko — korupcije. V kakšni zvezi naj bi bila korupcija s parlamentarizmom, »Narod« ne pove. In kje je jamstvo, da bi mogla v naših razmerah diktatura iztrebiti vsesplošno korupcijo, tudi ne. Če bi »Narod« pogledal malce na falsifikatorsko Ogrsko, bi videl, da vlada tam najpopolnejša diktatura, da vlada pa obenem tam tudi najpopolnejša korupcija. Pa kaj bi o tem pisali. »Narodu« se hoče na stara leta diktature, ker se mu v mladih ni hotelo demokratizma. »Narod« je v tem ostal res le žena: vedno se mu nekaj samo »hoče«.

Ali ta ali oni. V sedanji borbi za vladno oblast je značilno tudi to, da se vsi meščanski listi še najbolj zanimajo za to, ali bo ta oseba ali ona dobila vlado in oblast v roke. Drugo jim je skoro postranska stvar. Glavno je osebe. Da gre pravzaprav v stvari za krizo režima in doslej vladajočih strank vobče, jim ne pade v glavo. Ali pa se vsaj tako delajo. Nas vprašanje oseb ne zanima. Več ali manj so si druga drugi enaki. Zdi se nam, da bi bilo treba še najprej likvidirati večino dosedanjih strank, ker niso več za današnji čas in današnje naloge in očistiti in prenoviti sploh vse naše notranje življenje. Za take rapsodije pa naše fosilizirane stare stranke niso nič kaj vnete. Zato pač pišejo, kakor pišejo.

Iz Trbovelj. Da je famozni akcijski odbor v Trbovljah, v katerem sede lepo v prijateljstvu demokratariji, klerikaleci, pa seveda tudi Bernotoveci pod komando Orjuna, namenjen v prvi vrsti za to, da ruši delavsko solidarnost in napada socijalistično delavstvo, to tu v Trbovljah vsi prav dobro vemo. V akcijskem odboru nosijo glavni zvočec Orjunaši, ki hočejo sedaj naenkrat veljati za predbojevnike boja proti TPD. V orjunaškem glasilu se posebno šopiri nek Pinkart, češ, kakšna žrtev trboveljske družbe da je. Če se mu je naredila od strani TPD res krivica, je prav, da se bori za zmago svoje pravice; toda mi vemo, da je bil Pinkart, dokler je bil v službi TPD napram svojim sodelavcem kaj čuden gospod. Nismo še pozabili, kako so samec-delavci zmrzovali, ker je »štedil« za TPD premog, prihranil ga je baje par sto vozičkov, potem pa je od rudnika zahteval, da mu da za njegovo tako človekoljubno »štedenje« nagrado vsaj v obliki napeljave elektrike v njegovo hišo. Tudi še nismo pozabili, kako je ubogemu delavcu ob istem času, ko je tisti delavec Orjuno zapustil ohraneno bil iz nje izključen, ustavil dobavo drv. Svoje orožniko-avstrijske izobrazbe tudi ni pozabil, ker je, kakor svoj čas avstrijski oficirji, vporabljal delavske žene za svoja privatna dela. Da je z raznimi izrazi kot n. pr. »komunist« izražal delavcem svoje orjunaško zanimanje, smo si tudi zapomnili. In taki ljudje naj bodo danes prvoboritelji za

delavske pravice v Trbovljah? Kdor je v organizaciji, ki se je drži delavska kri od 1. junija, s tem mi nočemo imeti nobenega stika, še manj pa z Orjuno samo. — Rudar.

Slovensko planinsko društvo naznanja, da se otvori v nedeljo, dne 16. maja Kamniška koča na Kamniškem sedlu. Koča bo dobro založena z jedjo in pijačo.

Za rezervne oficirje. Ker so po zaključku prijavnega termina za udeležbo na letnem zboru Udruženja rezervnih oficirjev v Zagrebu še mnogi člani izrazili željo, da se jim udeležba omogoči, je pododbor Ljubljana podaljšal termin za prijave do vključno dne 19. maja 1926. Naknadno priglaseni udeleženci dode objavo za brezplačno železniško vožnjo v Zagreb in nazaj ter vse ostale ugodnosti, ki jih bo nudil prireditveni komite vsem udeležencem, izvzemši ugodnosti za stanovalje in prehrano v občinski menzi, ker so se prijave za ti dve ugodnosti že definitivno zaključile. Še ne prijavljenim članom iz Slovenije bo na ta način omogočena udeležba vsaj drugi dan svečanosti pri razvitju zastave, ker bodo lahko potne dispozicije tako uredili, da pridejo v Zagreb zjutraj in odpučejo še isti dan zvečer. Razpored priporočljivih vlakov se bo pravčasno objavil. — Pododbor Ljubljana.

Vidovičev klub v Ljubljani sporoča vsem interesentom, da sprejema prijave za novi tečaj Vidovičeve šole samo do 15. t. m. ker je prva pošiljka učnih zvezkov že dospela in se je tečaj tudi že pričel s 1. majem. Informacije za šolo se dobijo lahko vsak dan od pol 7. do 9. zvečer v deški šoli na Ledinu, II. nadst., kjer se vršijo tečaji. Tam se lahko tudi vpiše. Vpisnina znaša 100 Din, mesečna ukovina pa 100 Din. Potom Vidovičeve učne metode se lahko v dveh letih absolvirajo vsi srednješolski predmeti in se člani šole prijavijo na državne gimnazije. Vidovičev klub ima vsako soboto v zadnji sobi Narodne kavarne svoj prijateljski sestanek, kjer se tudi lahko dobijo vse informacije. — Tajnik.

Trgovec s praški proti nosečnosti. V Novem Sadu je policija aretirala te dni trgovskega potnika Hinka Gosauerja, uslužbenega pri zagrebški tvrdki Val. Bukarić, ravno v trenutku, ko je prodajal raznim ženskam v Titelu recepte za praške, ki preprečujejo nosečnost oziroma porode.

Pod vlakom. V bližini Travnika, v Bosni, se je pripetila huda nesreča. Seljak Ante Kolapič je šel preko železniškega prelaza baš v trenutku, ko je privozil brzovlak. Kalapič se mu ni mogel več izogniti, vlak ga je podrl na tla in ga vsega razmesaril.

Dva avtomobila sta trčila na ovinku pri Mali Gradiški. V enem avtomobilu je bilo 5 oseb, v drugem pa 4. Udarce je bil tako silen, da sta se oba avtomobila v hipu prevrnila in vseh devet oseb je bilo vrženih po več metrov v zrak. Tri osebe so odletele čez bližnji most v vodo. Vsi so bili več ali manj poškodovani.

Posrečen vlom v trafiko. V noči na praznik so doslej še neizsledeni slikovci vlomili v trafiko Franceta Šmona v Vodmatu ter odnesli iz barake za 1250 Din vrednosti raznih tobačnih izdelkov. Ker se dogajajo slični vlomi v barake, trafike in stojnice zadnje čase zopet pogosteje, policija upravičeno sumi, da ima opravka z dobro organizirano družbo, ki se specializira na vlome te vrste.

V Skoplju se je ustrelil mlad podporočnik Milan Sinobad. V pismu je napisal, da principijelno ne pove za vzrok obupa.

Čez 12 let odkrit zločin. V Vrapču na Hrvatskem so aretirali posestnika Josipa Subotiča, ki je leta 1914 ubil svojo ženo. Bil je silno ljubosumen in v ljubosumnosti na svojo mlado ženo, jo je pobil s sekuro.

Tiskovni sklad. Šestindvajseti izkaz. Za tiskovni sklad so darovali: M. Fischer Din 100.—, Mary Kovšca Din 10.—, Arh-Ceglar, Zagorje Din 40.—, Franc Stern, Črna Din 14.—, Kokali Jože, Zelena jama Din 10.—, Senič Edvard, Francija Din 0.75. Zadnji izkaz Din 2.446.75, skupaj Din 2.621.50.

Pavel Dorohov:

Ob gozdnem parobku.(Odlomek iz »Golgote«. Prevel I. V.)
(Konec.)

Častnik zopet čaka. Vsaka sekunda je večnost. Roke z namerjenimi puškami otrpnejo.

»Dol!...«

Vera je razumela, da je to očitveno mučenje. Njene oči zablešče. Nenadoma se je poloti navdušenje. In s polnim, zvonečim glasom doni v molčeči gozd:

»In to je poslednji

odrešilni naš boj!...«

»Kanalja! ... Ogenj! Ogenj!«

Roke se razprostro, kakor h poletu...

Oddeli se od zemlje, nalahno in plava, odplava...

Tuje plane zapozneli strel.

»Kdo je bil to? Hočete nagajko!«

Srdito krične Salomon:

»Rablji! Morilec!«

Častnik plane k njemu. Strel iz revolverja jekne. Salomon omahne v grob. In iz globine se sliši:

»Še živim, še živim!«

Duši se v krvi in grgrajoč kriči:

»Falot!«

Beseda deluje kot udar z bičem. Častnik se peni od jeze.

»A—a—a, ti prokleti žid!«

Skloni se k jami in izstrelji vseh pet krogelj v ležečega Salomona. V divjem besnilu skoči na truplo Salomona in rjove kot divja zver pragozdov, ki trga svojo žrtev...

Petruhin je pravilno izračunal: Nagel skok v stran, potem nazaj. Streljali bodo naravnost. Nato pride že goščava gozda in potem... mogoče svoboda.

Bežati, iz vse moči bežati!

Salomon se zvali ravno zraven njega v grob. Častnik skoči za njim v grob.

Sedaj: Ena... dve...

»Ogenj! — Streljajte za njim!...«

Kroglice žvižgajo okrog njegove glave, se zaletavajo v debela drevesa. Kakor z iglo ga zbada v pleča. Za njim, tik za njegovimi petami topota ducat neg.

»Streljajte! Streljajte!...«

»Hitro, hitro. Povprek čez globel.«

Petruhinovi skoki so lahki kakor na peresih. Pljuča kakor kovaški meh. Vzdrži. Da bi ga le ne zadela kroglica.

»Hitro, hitro!«

V divji naglici lete drevesa mimo, enjaste veje ga bijejo v obraz. Kroglice vrtajo debela: —

»Tako je prav!«

Kriki postajajo zamolkli. Še ta napor, poslednji. Jeklene so krepke elastične noge. Obraz kakor kamen — ves pokrit s krvjo. Nobene bolečine ne čuti več. Še poslednji napor. Povprek čez globel. V polnem teku — z visokega, strmega brega v globino. Padel je v gosto grmičje na dnu globeli. Plane pokoncu. Zdrav in cel. Par globokih vzdihov potem... potem mimo trnje-

vega grmičja. Na levo — v smeri Irliša.

Kriki obmolkejo v daljavi. Še se slišijo pozamezni strelji.

V jutranji megli blesti svetla črta Irliša.

Svoboda! Življenje!

Sergej je bil miren. Molče je korakal poleg Andrejeviča, držal ga za roko, kakor poprej vedno, ko je kot majhen otrok v nedeljo šel z očetom v cerkev. In tako sta prišla k parobku. Ko sta že bila na cilju, je rekel:

»Ali veš, striček, da ni boga. Šel sem z vami, da se borim zoper hudo in da zavлада dobro na zemlji... Pa me peljejo sem, da me ubijejo!...«

»Zakaj to?«

Sedaj so jim zvezali roke. Po begu Petruhina so to uvedli.

Prvi pride Andrejevič.

Kovalčuk, najboljši strelec stotnije stopi k častniku.

»Gospod častnik, ali naj merim v glavo ali v prsa?«

Častnik je pogledal vojaka, požvečil ustnice in mislil:

»Ali zadeneš v oko?«

Kovalčuk pomeri daljavo.

»Da, gospod poročnik.«

»Potem meri v oko.«

In čez trenutek pristavi:

»Daj mi puško. Sam bom streljal.«

V brizgajoči jutranji zarji, klečeč, da bolje ustrelji, je meril dolgo v temno pego očesa.

Sproži, stopi k jami in se skloni.

»Proketo... pol palca previsoko.«

Ko je prišla vrsta na Sergeja — bil je poslednji — so jeli vojaki nekaj zbegano šepetati in iskati po torbica za patrone.

»Gospod poročnik — patronov ni!«

»Kako da ni?«

»Vso noč smo streljali!...«

»Potem ga prebodite z bajonetom!« Vojaki so preplašeno obstali.

»Kovalčuk, prebodi ga!«

Kovalčuk je stopil k Sergeju. Pogledal je v velike temnorjave oči. Zdrnil se je, puška se mu trese v rokah. V sren ga je zazebljo. Mraz se plazi po udih, v grlo, v glavo in lasje se ježijo.

Z divjim glasom, kot zblaznel, zakriči:

»Obrni glavo stran!«

Vsi ga gledajo. V duši se nekaj vrši, kaj, se ne ve. Z obupno prošnjo, s solzami in tresočem glasom ponovi Kovalčuk?

»Obrni se!«

Zamiži, temno objame puško in sune v mrak.

Nekega večera prideta dve postavi k parobku. Moški in majhna stara ženska, vsa v črnem.

Pri visoki brezi se ustavita.

»Tukaj,« reče moški in odide.

Starka ostane sama.

Poklekne na prekopano zemljo. Tiho ječi.

»Vera... Vera... hčerka!...«

Dolgo, dokler jutranja zarja ne oblije grobove, je pritiskala svoj obraz na zemljo.

Makulturni papir
se proda po 4.— Din za 1 kg.
Več se polzve v upravi lista
108

Širite Del. Politiko!

Produkcija - kréma za
čevlje.

Zahtevajmo in kupujmo vedno
in povsod le „Produkcijo
kréma“ za čevlje. 130

Berite!

Charles Dickens: Božična pesem v prozi.
Lovro Kuhar: Povesti.
Abditus: Predhodniki današnjega socializma
in komunizma
M. Beer: Karl Marks, monografija.
Zadružni koledar za leto 1926.
„Pod Lipo“, družinski mesečnik.

Narčja se.

Zadružna založba v Ljubljani, Aleksandrova cesta 5.

Specerijška trgovina

„PRODUKCIJE“

V Ljubljani, Tržaška c.

se priporoča!

197

Cene zmerne!

Blago prve vrste!

Zaloga pohištva in pletenih izdelkov!

Kdor želi pohištvo za svoje stanovanje, ali želi popolniti, kar mu manjka, naj se ogleda veliko zalogo „Produkcije“ na Tržaški cesti v Ljubljani. — Na pismeno povprašanje takoj odgovor. — Priloži naj se znamka.

„PRODUKCIJA“
LJUBLJANA, Tržaška cesta, kolonija „Stan in Dom“.

196

Konzumno društvo za Slovenijo

registrovana zadruga z omejj. zav. v Ljubljani

sprejema

hranilne vloge

In jih obrestuje po zelo ugodni obrestni meri.

Pojasnila daje ravnateljstvo, Ljubljana VII, Zadružni Dom.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI**Aleksandrova cesta****je centralni denarni zavod delavskih in kmetjskih zadrug Slovenije**

Obrestuje naloženi denar zelo ugodno in po dogovoru.
Izvršuje vestno in kulantno vse posle, ki spadajo v bančno stroko. zvršuje nakazila v tuzemstvo in v inozemstvo.

Kupuje in prodaja devize, valute in vrednostne papirje. zdaja uverjenja za izvoz blaga. Pro-
daja srečke državne loterije i. t. d. i. t. d.

Brzjavni naslov: Zadrubanka, Ljubljana. — Telefon štev. 367.